

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่จะพัฒนาศักยภาพด้านสุขภาพของประชาชน ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคน ผู้สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพอย่างเป็นองค์รวม สร้างเสริมสุขภาพะคนไทยให้มีความสมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ พัฒนาความรู้และทักษะในการดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัว ชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายสาธารณะที่เอื้อต่อสุขภาพ ควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพระบบบริการสาธารณสุขให้มีคุณภาพ พร้อมทั้งส่งเสริมการแพทย์ทางเลือก การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสุขภาพของประเทศ การพัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุขให้เหมาะสมทั้งการผลิตและการกระจายบุคลากร ตลอดจนการใช้มาตรการการเงินการคลังเพื่อสุขภาพที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งจากการกำหนดยุทธศาสตร์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า สุขภาพะคนไทยมีปัจจัยเสี่ยงและต้องมีการพัฒนาอย่างเร่งด่วนในทุกๆด้านเพราะในสังคมปัจจุบันมีการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีที่สูงขึ้น การพัฒนาดังกล่าวมุ่งเน้นแต่ทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีที่มากเกินไปโดยไม่คำนึงถึงผลเสียที่จะตามมา ปัญหาทางด้านสุขภาพของคนในสังคมจึงมีมากขึ้นอย่างเป็นทวีคูณ

การมีสุขภาพที่ดีนั้นเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิตและสังคมในทุกๆที่ เพราะการมีสุขภาพที่ดีเป็นพื้นฐานแห่งชีวิต ที่มนุษย์ทุกคนปรารถนาและคาดหวังให้ตนเองมีสุขภาพที่ดี (ประเวศ วะสี. 2543 : 3) ประชาชนที่มีคุณภาพจึงควรมีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งจะทำให้การดำรงชีวิตมีความสุข แต่จากรายงานสุขภาพะคนไทย ปี 2554 ตามตัวชี้วัดสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้สุขภาพะของคนไทย พบว่าสุขภาพะทางกายมีอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ โดยเฉพาะ โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและโรคเบาหวาน เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง และพบพฤติกรรม ขาด และเกินในการเลือกกินอาหารบางประเภท นั่นคือ การบริโภคผักผลไม้ลดลง แต่ยังมีบริโภคอาหารจานด่วน ไขมันสูง และพวกขนมหวาน น้ำอัดลม โดยเฉพาะในกลุ่มวัยเด็ก คนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป มีภาวะอ้วนและอ้วนลงพุงสูงถึง ร้อยละ 34.7 และ 32.1 ตามลำดับ สุขภาพะทางจิตพบ

สถานการณ์ได้ดีขึ้นแต่ความเคร่งและปฏิบัติตามคำสอนทางศาสนาของคนไทยมีแนวโน้มลดลง สุขภาวะทางสังคม เมื่อพิจารณาดัชนีครอบครัวยุคใหม่ ของประเทศ อยู่ในระดับที่ต้องเร่งแก้ไข และปรับปรุง มีสัดส่วนของพ่อและแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ค่อนข้างสูง และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์ความสัมพันธ์ในครัวเรือนไทยที่กำลังมีปัญหา โดยเฉพาะบทบาทหน้าที่ และสัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัว สุขภาวะด้านสติปัญญา พบว่า เด็กไทยมีเขาว์ปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานซึ่งเป็นตัวบ่งบอกถึงการล้มเหลวในการจัดการศึกษาของประเทศ (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. 2554 : 8-32) จากสถานการณ์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าสุขภาวะของคนในประเทศกำลังมีปัญหาในทุกๆ ด้าน

จากเหตุผลดังกล่าวทุกฝ่ายทุกภาคส่วนต้องเร่งทั้งแก้ไขและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นอีกในระยะยาว ซึ่งแนวทางในการป้องกันปัญหาที่จะเกิดในอนาคตแนวทางหนึ่งคือ การให้ความรู้และการสร้างความตระหนักให้กับคนในชุมชน ซึ่งการส่งเสริมสุขภาวะชุมชนนั้น เป็นทั้งกระบวนการ กิจกรรม และแนวทาง สำหรับการดำเนินงาน เกี่ยวกับสุขภาพ เพื่อส่งเสริมและเกื้อหนุนให้บุคคล ได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง ครอบครัว และชุมชนในทุกด้าน แบบองค์รวมอย่างเป็นระบบ ที่มาจากส่วนประกอบหลายๆ ประการ อาทิ สังคม สิ่งแวดล้อม ระบบบริการสุขภาพ และวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคล เพื่อสนับสนุน ยับยั้ง หรือกำหนดพฤติกรรมสุขภาพ ไปสู่การปฏิบัติ จึงต้องอาศัยความร่วมมือ และการระดมพลังจากทุกฝ่าย ในการดูแลสุขภาพของตนเอง และการปรับปรุงสังคมให้มีสุขภาวะในด้านต่างๆ เช่น สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา และอื่นๆ โดยใช้กลยุทธ์การถ่ายโอนอำนาจจากรัฐ มาสู่ประชาชน ให้มีพลังอำนาจที่จะดูแลสุขภาพ และจัดการสุขภาวะชุมชนของตนเอง อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการ และความเป็นไปได้ ในแต่ละท้องถิ่น โดยคำนึงถึงระบบสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ที่แตกต่างกันของชุมชน และเน้นการทำงานร่วมกัน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนอย่างเต็มที่ (เบญจมาศ สุขศรีเพ็ญ, 2555 : 1-2) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ ของการมีส่วนร่วม ของประชาชน ในการส่งเสริมสุขภาพ จึงเสนอแนะระบบบริการสุขภาพ ที่จะสนับสนุน การมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ 3 ประการ คือ 1) การสร้างความเข้มแข็งให้กับบุคคล ชุมชน ในการควบคุมปัจจัย ที่จะผลกระทบต่อสุขภาพ เพราะความเข้มแข็งของประชาชน และชุมชน จะเกิดขึ้น ได้ ก็ต่อเมื่อ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดบริการสุขภาพมากขึ้น 2) การจัดบริการในชุมชน (Community-Based Health Services) เป็นบริการระดับปฐมภูมิ (Primary Care) ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ได้มากที่สุด และ

3) การประสานงาน กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อ การพัฒนานโยบายเพื่อสุขภาพ (Public Health Policy) ที่จะมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงระบบสุขภาพ

บทบาทของประชาชน มีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการส่งเสริมสุขภาพของตนเอง และชุมชน โดยประชาชนจะต้องเห็นคุณค่า และผลของสิ่งแวดล้อม ต่อสุขภาพะ ช่วยกันรักษา และสร้างสิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูล ต่อการมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ดี เช่น การรวมตัวกันของชุมชน เพื่อออกกำลังกาย การณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ หรือสิ่งเสพติด การรณรงค์ป้องกันอุบัติเหตุ และการจัดโครงการ โรงเรียนสุขภาพะดี ที่ทำงานสุขภาพะดี หรือชุมชนสุขภาพะดี เป็นต้น องค์การชุมชน จึงต้องมีการพัฒนาโครงสร้าง และกลไกการจัดการ ที่มีประสิทธิภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ และตระหนักในสุขภาพของชุมชน และมีเจ้าหน้าที่สุขภาพ ทำหน้าที่ให้ความรู้ และสนับสนุนให้เกิดทักษะ การส่งเสริมสุขภาพ สอดคล้องกับแนวคิด การส่งเสริมพลังอำนาจชุมชน ที่สนับสนุนให้ชุมชนเกิดความสำนึก และพันธะสัญญาต่อส่วนรวม และการเสริมสร้างให้ชุมชน ลงมือทำด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่อง เป็นการสะสมความรู้ และประสบการณ์ จาก การปฏิบัติจริง (Learning by Doing) และเป็นกระบวนการเรียนรู้ แบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive Learning Process) โดยเริ่มตั้งแต่ การสร้างทีมงาน เขียนโครงการ จัดทำแผน ดำเนินงาน ควบคุม ไปกับ กระบวนการสะท้อนความรู้สึก ของประชาชน สำหรับข้อมูลย้อนกลับ ในการปรับปรุงแผนงาน และกิจกรรมในโครงการ จนเกิดความรู้สึก เป็นเจ้าของ โครงการร่วมกัน ซึ่งมีส่วนเกื้อหนุนองค์กรชุมชน ให้มีความแข็งแกร่ง และมั่นคงยิ่งขึ้น ซึ่งการขับเคลื่อนของชุมชน โดยการความรู้ เพื่อชุมชน นี้ จะเป็นวิธีที่จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ทำให้เกิดการจัดการความรู้ ความตระหนักทางด้านสังคม และเกิดการมีส่วนร่วม และชุมชนสามารถที่จะดูแลตนเอง ได้อย่างยั่งยืน (สมจิต แคนสีแก้ว. 2548 : 5 ; พัทรี ดำรงสุนทรชัย. 2550 : 6)

ศูนย์ตุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิ่ง เป็นองค์กรเอกชนหนึ่ง ที่มีเป้าหมายในการดูแลเด็ก และเยาวชนในชุมชน เพื่อสุขภาพะชุมชนที่ดี ตั้งอยู่ที่บ้านของพ่อสม-แม่จวน ชาชีโย บ้านเลขที่ 2,90 และ 106 หมู่ที่ 4 บ้านเหล่าลิ่ง ตำบลบ้านคู้ อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด ดำเนินการ ในปี พ.ศ. 2551 นำแนวคิดจากการ โครงการติดตามเฝ้าระวังเด็กและเยาวชน หรือ Child Watch มาประยุกต์ใช้ในชุมชนของตนเอง ซึ่งมีหลักการดำเนินการ จัดการเรียนรู้ตามอักษาศัย ให้กับคนทุกคน ตามคำขวัญ “แหล่งเรียนรู้ตามอักษาศัยของคนหลายวัย” โดยเน้น 3 เรื่องหลัก คือ 1) ภาษา เพื่อการเรียนรู้ 2) ศิลปะ เพื่อขัดเกลาจิตใจ และ 3) อาชีพ เพื่อการดำรงชีวิต การเรียนรู้ภาษา เน้นทั้งภาษาพูด ภาษาเขียนและภาษาทางกาย ศิลปะเน้นสอนศิลปะที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ และอาชีพ เน้นการเรียนรู้อาชีพในชุมชน ผ่าน

การถ่ายทอดจากครูภูมิปัญญา โดยจะจัดให้กับทุกคนทุกวัน สำหรับเด็กจะจัดสอนในวันเสาร์ และอาทิตย์ เวลา 09.00 – 12.00 น. โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ในสัปดาห์ที่มีการลดบทเรียนก็จะมี กิจกรรมหลากหลายให้เด็กได้สนุกกับการเรียนรู้ เช่น การทำกรอบรูป ทำพวงกุญแจ ทำเทียนหอม ทำเทียนเจล ทำแชมพูสระผม ทำครีมนวดผม ทำน้ำยาล้างจาน เป็นต้น นอกจากนี้ ก็ยังมี กิจกรรมของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนได้มาจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนไปเล่น ในปี การศึกษา 2554 เครือข่ายศูนย์คุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าถึง ได้จัดทำโครงการศูนย์การเรียนรู้ สิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาทักษะการคิด ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันส่งเสริมสังคมแห่งการ เรียนรู้และคุณภาพเยาวชน ให้จัดการเรียนรู้นอกห้องเรียน โดยใช้พื้นที่ป่าชุมชนเป็นฐานใน การเรียนรู้กิจกรรมตามหลักสูตร นอกหลักสูตรและตามอัธยาศัย และเนื่องจากศูนย์คุ้มโฮมลูก หลานบ้านเหล่าถึงแห่งนี้เป็นที่คุณภาพ จึงได้รับคัดเลือกจากชาวบ้านในหมู่บ้านเหล่าถึง และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดู่ ให้เป็นป้อมเบาหวาน(ศูนย์เบาหวาน) ของหมู่บ้าน เหล่าถึง โดยจะมีเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดู่ และอาสาสมัครประจำ หมู่บ้าน มาตรวจร่างกายของผู้ป่วยเบาหวาน พร้อมทั้งให้ความรู้ คำแนะนำในการปฏิบัติตน ของผู้ป่วยโรคเบาหวานในหมู่บ้านเหล่าถึง ที่มีจำนวน 6 ราย แต่การดำเนินงานเป็นเพียง การส่งเสริมสุขภาพะเพียงเฉพาะกลุ่มเท่านั้น ยังขาดการส่งเสริมสุขภาพะของคนในชุมชนให้ ครอบคลุมทุกคน และเนื่องด้วยป้อมเบาหวานแห่งนี้ได้ตั้งอยู่ในศูนย์คุ้มโฮมลูกหลานบ้าน เหล่าถึง ทำให้การจัดกิจกรรมป้อมเบาหวานดังกล่าวขาดความเชื่อมโยงกับกิจกรรมการเรียนรู้ ของเด็กและเยาวชนและคนในชุมชน กล่าวคือขาดการเชื่อมต่อให้เกิดการเรียนรู้แบบองค์รวม เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถที่จะทำประโยชน์ให้กับชุมชนได้ จากการจัดเวทีเสวนา ของตัวแทนชุมชน ในวันที่ 25 ตุลาคม 2554 อันได้แก่ เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้าน(อสม) ตัวแทนเด็กและเยาวชน ผู้นำชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล นักวิชาการและคนในชุมชน ได้ข้อสรุปร่วมกันว่า ต้องการที่จะส่งเสริมสุขภาพะของคนใน ชุมชน โดยให้คนทุกกลุ่มทุกวัยได้ทำกิจกรรมร่วมกันในอันที่จะเสริมสร้างความตระหนัก พร้อมทั้งปฏิบัติตนในการดูแลสุขภาพในทุกๆด้าน

จากเหตุผลดังกล่าว เพื่อให้เกิดความเชื่อมต่อระหว่างกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพะชุมชน ให้เข้ากับกลุ่มเด็ก เยาวชนและประชาชนในชุมชน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา หากกลยุทธ์ ขัณฑ์อันสุขภาพะของบุคคลในชุมชน โดยศูนย์คุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าถึง อันจะเป็น การปลุกฝังให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพะของตนเอง เกิดการ เรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ ที่จะกระตุ้นส่งเสริมให้ปฏิบัติตนเพื่อเป็นคนมีสุขภาพะดี อีกทั้ง

การฝึกเป็นผู้ให้และผู้รับอย่างมีคุณค่า ปลูกฝังจิตสำนึกในการดูแลสุขภาพตนเองและผู้อื่น ซึ่งการปลูกฝังดังกล่าวถ้าเริ่มพร้อมๆกันทุกวัยตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยชรา ย่อมเกิดความต่อเนื่อง ยั่งยืนในแง่ของตัวเอง ขยายผล ไปจนถึงคนในครอบครัวและชุมชน จนเกิดเป็นชุมชนแห่งความสุขได้อีกทางหนึ่งด้วย

คำถามการวิจัยหลัก

กลยุทธ์การขับเคลื่อนสุขภาพของบุคคลในชุมชน โดยศูนย์คุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิ่งควรจะเป็นอย่างไร

คำถามการวิจัยรอง

1. สภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางแก้ไข สุขภาวะของบุคคลในชุมชนของหมู่บ้านเหล่าลิ่ง ตำบลบ้านดู่ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นอย่างไร
2. กลยุทธ์ในการขับเคลื่อนสุขภาพของบุคคลในชุมชน โดยศูนย์คุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิ่ง มีกระบวนการและวิธีการอย่างไร
3. ผลของการใช้กลยุทธ์การขับเคลื่อนสุขภาพของบุคคลในชุมชน โดยศูนย์คุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิ่ง เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางแก้ไขที่ชุมชนใช้แก้ปัญหาด้านสุขภาพของบุคคลในชุมชน
2. เพื่อสร้างกลยุทธ์การขับเคลื่อนสุขภาพของบุคคลในชุมชน โดยศูนย์คุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิ่ง
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลการใช้กลยุทธ์ขับเคลื่อนสุขภาพของบุคคลในชุมชน โดยศูนย์คุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิ่ง

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย แบ่งได้ตามระยะดังต่อไปนี้
 - ระยะที่ 1 ศึกษาปัญหา ความต้องการและแนวทางแก้ไขด้านสุขภาพของบุคคลในชุมชน ได้แก่ ประชาชนในตำบลบ้านดู่ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 113 คน

กำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณ แล้วสุ่มอย่างง่ายจากจำนวนประชากรทั้งหมด และศึกษาปัญหา ความต้องการและแนวทางแก้ไขด้านสุขภาวะของบุคคลในชุมชนบ้านเหล่าถึง กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ตัวแทนเด็ก เยาวชน ประชาชน จำนวน 20 คน จากบ้านเหล่าถึง ตำบลคู อำเภอบางสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยความสมัครใจ

ระยะที่ 2 การสร้างกลยุทธ์ขับเคลื่อนสุขภาวะของบุคคลในชุมชน จำนวน 39 คน แบ่งเป็น ตัวแทนเด็ก เยาวชน และประชาชนในชุมชน จำนวน 20 คน ตัวแทนจากองค์กรทาง สังคม จำนวน 10 คน และตัวแทนจากผู้เชี่ยวชาญสุขภาวะ ทั้ง 4 ด้าน (กาย ใจ สังคม สติปัญญา) จำนวน 9 คน

ระยะที่ 3 ทดลองใช้และประเมินกลยุทธ์ขับเคลื่อนสุขภาวะของบุคคลในชุมชน ในพื้นที่ หมู่บ้านเหล่าถึง ตำบลบ้านคู อำเภอบางสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด กับ เด็ก 10 คน เยาวชน 10 คน และประชาชน 20 คน ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 40 คน โดยความสมัครใจ

2. ระยะเวลา 12 เดือน

3. พื้นที่การวิจัย

3.1 พื้นที่ขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ ตำบลบ้านคู อำเภอบางสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 11 หมู่บ้าน

3.2 พื้นที่ขับเคลื่อนนวัตกรรมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ หมู่บ้านเหล่าถึง ตำบลบ้านคู อำเภอบางสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

สาเหตุที่เลือกพื้นที่ หมู่บ้านเหล่าถึง ตำบลคู อำเภอบางสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นพื้นที่ในการขับเคลื่อนนวัตกรรม เพราะในพื้นที่แห่งนี้มีองค์กรทางสังคมที่เป็นของคนใน ชุมชนตั้งอยู่ในพื้นที่ และได้ดำเนินการจัดกิจกรรมดูแลเด็กและเยาวชนมาเป็นระยะเวลา 3 ปี และที่เลือกมาเพื่อขับเคลื่อนนวัตกรรมด้านสุขภาวะของบุคคลในชุมชน เพราะต้องการส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่มีสุขภาวะของบุคคลที่ดีขึ้น

4. ฐานคิดในการออกแบบนวัตกรรม

4.1 พุทธธรรม ได้แก่ สัพพริสธรรม

4.2 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สุขภาวะของบุคคลในชุมชน หมายถึง บุคคลที่มีภาวะสุขภาพที่ดี ทั้ง 4 ด้าน คือ

ด้านกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในการดำรงชีวิตของคนในชุมชน ไม่สามารถที่จะแยกเรื่องใดเรื่องหนึ่งออกจากกัน โดย

1.1 สุขภาวะกาย หมายถึง การมีร่างกายที่แข็งแรง มีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ บริโภคอาหารปลอดภัย ได้รับอากาศบริสุทธิ์ และไม่เสพยาเสพติด

1.2 สุขภาวะจิตใจ หมายถึง การมีจิตใจที่มีความสุขในการดำเนินชีวิตและมีความสุขกับครอบครัว มีกำลังใจที่ดีจากครอบครัว มีเวลาพักผ่อนและผ่อนคลายความเครียด มีสมาธิในการทำงาน มีธรรมะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

1.3 สุขภาวะสังคม หมายถึง การได้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ร่วมบำเพ็ญประโยชน์ให้กับชุมชน เข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น ร่วมแสดงความคิดเห็นของตนเองและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

1.4 สุขภาวะสติปัญญา หมายถึง การเรียนรู้ที่ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการมีภาวะสุขภาพดีทั้ง 4 ด้าน สามารถผสมผสานองค์ความรู้ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของชุมชนและประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต

2. กลยุทธ์การขับเคลื่อน หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่ทำให้การขับเคลื่อนสุขภาพของบุคคลในชุมชนบรรลุตามเป้าหมายที่วางเอาไว้ วิธีการแบบกลยุทธ์ทำให้สามารถวิเคราะห์เพื่อหาโอกาส จุดอ่อน จุดแข็ง ของสภาพแวดล้อม ก่อนการดำเนินงานตามแผน

3. การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการทางสังคม ที่ประชาชน ทั้งระดับปัจเจกบุคคล และระดับกลุ่มคน หรือชุมชน ได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถในการจัดการ การใช้ และรักษาทรัพยากร หรือปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในชุมชนหรือสังคมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี ในฐานะสมาชิกของสังคม

4. ศูนย์คุ้มโสมลูกหลานบ้านเหล่าลิง หมายถึง องค์กรอิสระหรือองค์กรที่ไม่เป็นทางการที่จัดตั้งขึ้นที่หมู่บ้านเหล่าลิง หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านดู่ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

5. เด็ก หมายถึง บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่สามารถอ่านออก เขียนได้ และเป็นสมาชิกของศูนย์คุ้มโสมลูกหลานบ้านเหล่าลิง ที่อยู่ในหมู่บ้านเหล่าลิง ตำบลบ้านดู่ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

6. เยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 18 – 25 ปี และยังไม่ได้สมรส เป็นสมาชิกของศูนย์คุ้มโสมลูกหลานบ้านเหล่าลิง ที่อยู่ในหมู่บ้านเหล่าลิง ตำบลบ้านดู่ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

7. ประชาชน หมายถึง บุคคลที่สมรสแล้วหรือบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 26 ปีขึ้นไป และเป็น ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่เป็นสมาชิกของศูนย์คุ้มครองฮอมลูกลานบ้านเหล่าลิ่ง

8. นวัตกรรม หมายถึง กระบวนหรือวิธีการใหม่ในการขับเคลื่อนสุขภาวะของบุคคล ในชุมชน ที่เหมาะสมกับท้องถิ่น และสามารถส่งเสริม เด็ก เยาวชน และประชาชน มีภาวะ สุขภาพที่ดีได้

9. ชุมชน หมายถึง ชุมชนหมู่บ้านเหล่าลิ่ง ตำบลบ้านคู อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นชุมชนที่มีความพร้อมที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ๆ มีการ แสดงออกความคิดเห็นที่เป็นประ โยชน์ต่อชุมชน และมีความสมัครสมานสามัคคีในชุมชน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เด็กและเยาวชนและผู้ปกครองในศูนย์คุ้มครองฮอมลูกลานบ้านเหล่าลิ่ง มีสุขภาพที่ แข็งแรง
2. เด็กและเยาวชนและผู้ปกครองในศูนย์คุ้มครองฮอมลูกลานบ้านเหล่าลิ่ง มีความสามารถ ในการดูแลตนเองและครอบครัว ในการรักษาสุขภาพ
3. เกิดนวัตกรรมที่นำไปใช้กับคนในชุมชน เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะที่ดี